

סקירה כללית

תוכן העניינים

עלייה במספר מקרי פציעה של אזרחים בידי כוחות ישראלים בגדה המערבית.....	2
חששות בגין מעצרם של ילדים פלסטינים בחברון.....	6
סגירת המעברים בעזה.....	8
הושלם שדרוגו של מפעל טיהור שפכים זמני בעזה.....	8
עלייה חדה בהריסות ובעקירה בגדה המערבית.....	10
משפחות פליטים פלסטיניות נמלטות מסוריה לרצועת עזה.....	13
בית משפט ישראלי מאשר את תואי הגדר בעמק כרמיזאן.....	14
מיזם במימון קרן החירום ההומניטרית מתמקד בנכים בעזה.....	15

הרמות הגוברות של מתיחות ועימותים שנרשמו בחודש אפריל ברחבי הגדה הערבית הדגישו את החששות המתמשכים סביב הגנה על אזרחים, וילדים במיוחד.

עד סוף אפריל הגיע הממוצע החודשי של אזרחים פלסטינים שנפצעו בידי כוחות צבאיים ישראלים בגדה המערבית מאז תחילת 2013 לרמה גבוהה פי שניים מהממוצע החודשי לשנת 2012 (523 לעומת 252). בעוד שמחצית ממקרי הפציעה השנה נגרמו משאיפת גז מדמיע, הממוצע החודשי של אזרחים שנפצעו מפגיעת קליעי מתכת מצופים גומי ותחמושת חיה גדל פי שלושה ויותר לעומת השנה שעברה (213 לעומת 68). בנוסף על כך, מאז תחילת השנה נהרגו תשעה אזרחים פלסטינים בידי כוחות ישראלים, ביניהם שני צעירים שנהרגו השבוע, לעומת שלושה הרוגים בתקופה המקבילה בשנת 2012.

דגשים מרכזיים

- בגדה המערבית, מספר מקרי הפציעה של פלסטינים בידי כוחות ביטחון ישראלים ב-2013 היה כפול ממספרם בשנת 2012.
- על פי גורמים מנטרים בינלאומיים, ילדים שחלקם בני שבע בלבד נעצרו על ידי כוחות ישראלים בחברון.
- ההגבלות על כניסת חומרים מעכבות מיזמי מים, תברואה והיגיינה בעזה.
- גידול של שלושים אחוזים בעקירה בעקבות הריסות ב-2013 בגדה המערבית.

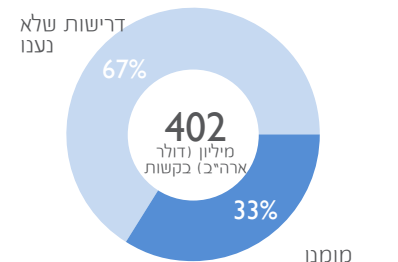
נתונים לחודש דצמבר

- 3 אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה מסכסוך ישיר)
- 661 אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה מסכסוך ישיר)
- 236 ילדים פלסטינים במעצר בידי ישראל
- 46 מכנים שנהרסו בגדה המערבית
- 92% בקשות של מסופלים ליציאה מעזה שאושרו על ידי ישראל

מימון הליך הפנייה המשולבת

402 מיליון (דולר ארה"ב) בקשות

33% מומנו

רוב מקרי הפגיעה השנה התרחשו בהקשר של עימותים שפרצו במהלך הפגנות, בעיקר לאות הזדהות עם אסירים פלסטינים המוחזקים בכתי כלא ישראליים. בסך הכול עורר הגידול במספר האזרחים הנפגעים חששות בדבר מקרים אפשריים של שימוש מופרז בכוח על ידי כוחות ישראלים, המוחרף בשל היעדר חקירות יעילות, במיוחד במקרים של פגיעות קשות.

לדברי שירות הביטחון הכללי הישראלי, החודש ניכרה גם עלייה במספר המתקפות הפלסטיניות על חיילים ומתנחלים ישראלים בגדה המערבית. כ-30 באפריל דקר פלסטיני למוות מתנחל במחסום בצפון הגדה המערבית, ועורר בכך גל של אלימות במעורבות מתחלים שנמשכה אל תוך תחילת מאי.

על רקע המתיחות הגוברת, דווחה עלייה במעצר של ילדים פלסטינים על ידי כוחות ישראליים בדרום הגדה המערבית. לדברי הרשויות הישראליות, עלייה בתקריות ידוי אכזבים נגד כוחות ישראלים ומתנחלים הביאה בחודש אפריל לשורה של מבצעי מעצרים שהתמקדו בילדים פלסטינים. מועדון האסיר הפלסטיני מדווח כי בנפת חברון לכדה נעצרו 30 ילדים, בגילים 12 עד 17. רוב הילדים נלקחו מבתיהם באמצע הלילה, ככולים וכשעיניהם מכוסות, ונחקרו בלא נוכחות עורך דין או מלווה מבוגר; בעקבות כמה מהמקרים היו תלונות על התעללות במהלך החקירה.

לאחר הקפאה, הלכה למעשה, של ההריסות בחודש מרס, חידשו הרשויות הישראליות באפריל את ההריסות בירושלים המזרחית ובשטח C, בנימוק של היעדר היתרי בנייה. במהלך החודש נהרסו בסך הכול 46 מבנים, הריסות שגרמו לעקירתם של 64 פלסטינים, מחציתם ילדים, והשפיעו באופן שלילי על יותר מ-350 בני אדם נוספים. בסך הכול ניכרה ב-2013 עלייה של 30 אחוזים במספר העקורים כתוצאה מהריסות, עובדה המעוררת חשש נוסף ביחס להגנה.

ככוח הכובש, מוטלת על ישראל החובה החוקית להגן על האוכלוסייה האזרחית שתחת שיפוטה, וילדים במיוחד. חובה זו כוללת נקיטת כל האמצעים הדרושים למנוע תקריות של שימוש מופרז בכוח - לשם כך עליה לבחון את הוראות השימוש בנשק ובאמצעי ריסון המון, ולהבטיח חקירה יעילה של כל התקריות שבהן נפגעו אזרחים.

עלייה במספר מקרי פגיעה של אזרחים בידי כוחות ישראלים בגדה המערבית

באפריל נרשם מספר גבוה של מקרי פגיעה של אזרחים פלסטינים בידי כוחות ביטחון ישראלים בגדה המערבית.

ב-3 באפריל, בעימות קטלני במחסום החלקי עינב (נפת טול כרם), ירו כוחות ישראלים למוות בשני צעירים פלסטינים, לכאורה אחרי שהשניים השליכו בקבוקי תבערה לעבר חיילים שהיו מוצבים במגדל השמירה של המחסום. ראיות ראשוניות מצביעות על כך ששני הנערים נורו בפלג גוום העליון; אחד הנערים נורה בגבו.¹ שני ההרוגים מביאים את המספר הכולל של אזרחים פלסטינים שנהרגו על ידי כוחות ישראלים בגדה המערבית מאז תחילת 2013 לתשעה.

ככוח הכובש, מוטלת על ישראל החובה החוקית להגן על האוכלוסייה האזרחית שתחת שיפוטה, וילדים במיוחד.

ב-30 באפריל דקר פלסטיני למוות מתנחל בן 32 במחסום תפוח/זעתרא בצפון הגדה המערבית, ובכך עורר גל אלימות שנמשך אל תחילת חודש מאי. ניתוח מלא של ההתרחשויות יופיע בגיליון הבא של המעקב הומניטרי.

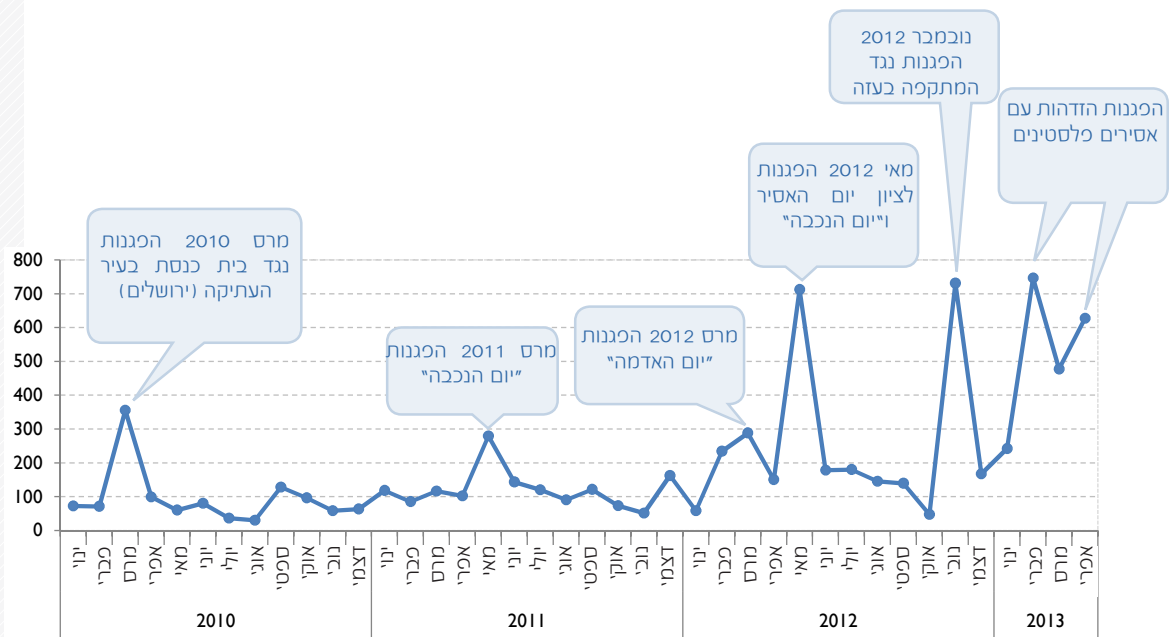
גם כן במהלך החודש, 627 פלסטינים, ביניהם 286 ילדים, נפצעו מידי כוחות ביטחון ישראלים, נתון שהביא את הממוצע החודשי של מקרי פציעה כאלה לשנת 2013 ל-523. זהו נתון גדול פי שניים ויותר מהממוצע החודשי לשנת 2012 (252) ופי ארבעה מהממוצע לשנת 2011 (121).²

שמונים ושמונה (88) אחוזים ממקרי

הפציעה של פלסטינים באפריל התרחשו במהלך הפגנות, בעימותים שפרצו בין פלסטינים מידי אבנים לבין כוחות ביטחון ישראלים. רוב מקרי הפציעה שנגרמו החודש במהלך הפגנות התרחשו בעקבות מותו ב-2 באפריל של אסיר פלסטיני בן 64, מייסרה אבו חמדייה, ממחלת הסרטן; בעקבות הריגתם של שני הצעירים הפלסטינים בידי כוחות ישראלים יום אחרי מותו של חמדייה; ובהפגנות לציון יום האסיר הפלסטיני ב-17 באפריל. מבין מקרי הפציעה, 50 אחוזים (315) נזקקו לטיפול רפואי בגין שאיפת גז מדמיע או שנכצעו ישירות מרימוני גז מדמיע, ו-41 אחוזים (261) נורו בקליעי מתכת מצופים גומי. בסך הכול ב-2013, כמעט מחצית ממקרי הפציעה נגרמו על ידי שאיפת גז מדמיע, אבל ניכרה עלייה משמעותית בממוצע החודשי של אזרחים שנפצעו מכגינת קליעי מתכת מצופים גומי ותחמושת חיה (213 לעומת 68).

מספר מקרי הפציעה של פלסטינים בידי כוחות ביטחון ישראלים בגדה המערבית עלה במהלך השנים האחרונות, כאשר ארבעת הנתונים החודשיים הגבוהים ביותר של פציעות מסוג זה שרשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים מאז ינואר 2005 נרשמו כולם במהלך השנה האחרונה; שלושה מנתוני שיא אלה נרשמו בששת החודשים האחרונים (ראו

מקרי פציעה של פלסטינים בידי כוחות ישראלים בגדה המערבית

מספר מקרי הפציעה מכגינת קליעי מתכת מצופים גומי ותחמושת חיה גדול פי שלושה ויותר ב-2013.

עקומה). העלייה הכוללת במספר מקרי הפציעה של פלסטינים, יחד עם העובדה שרוב מקרי הפציעה הללו, לפחות מאז ינואר 2012, נגרמו במהלך הפגנות מחאה עממיות, מעידה על המתיחות הגוברת בגדה המערבית, במיוחד בכל האמור בפעילות התנחלות ישראלית, בניית הגדר, הגבלות תנועה וגישה ולאות הזדהות עם אסירים פלסטינים. לדברי שירות הביטחון הכללי הישראלי, החודש ניכרה גם עלייה במספר המתקפות הפלסטיניות על חיילים ישראלים ומתנחלים בגדה המערבית.³

עדיין נותר פער משמעותי באחריותיות בכל האמור בפציעת אזרחים בידי כוחות ביטחון ישראלים. מתוקף המשפט הבינלאומי, כל המדינות והצדדים בסכסוך מחויבים לחקור הפרות לכאורה של החוק, במיוחד במקרים של פגיעה באזרחים, במועד ובאופן אפקטיבי, בלתי תלוי, חסר פניות ושקוף.

באפריל 2011, בהתפתחות חיובית, החלו הרשויות הישראליות לפתוח בחקירת משטרה צבאית חוקרת (מצי"ח) של מקרי הרג אזרחים פלסטינים בידי כוחות ישראלים. קודם לכך נפתח בעקבות מרבית מקרי ההריגה "תחקיר מבצעי" שעל בסיסו החליט הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) האם לפתוח בחקירת מצי"ח. בעקבות השינוי במדיניות נפתחו חקירות מצי"ח לבדיקת 18 מקרי מוות, לרבות חקירה של הריגתם של שני הצעירים החודש. מבין אלה הובילה רק חקירה אחת להרשעה: במרס 2013 הורשע חייל בגרימת מוות ברשלנות של אזרח פלסטיני בדרום הגדה המערבית ב-12 בינואר 2013. ארגוני זכויות אדם הביעו חששות שאף שחקירות אכן נפתחות כעת, לא תמיד הטיפול בהן יעיל, וחלקן נותרות פתוחות שנים בלא מסקנות.⁴

חשש נוסף הינו מכך שפער אחריותיות ניכר יישאר בעינו בכל האמור במקרי פציעה חמורה של אזרחים פלסטינים בידי כוחות ישראלים, שבהם נפתחת חקירת מצי"ח רק לעיתים נדירות, אם בכלל. אף שבכמה מקרים נערך תחקיר מבצעי, סוג זה של חקירה אינו עומד בשום אמות מידה משפטיות בינלאומיות ולא די בו לקבוע האם יש לפתוח בחקירת מצי"ח.⁵

נכון לסוף אפריל הוחזקו בבתי כלא ומתקני כליאה ישראלים בשפ"כ ובישראל 4,748 אסירים פלסטינים, ביניהם 236 ילדים, בגין מעשים או מעשים לכאורה שנעשו בקשר לכיבוש הישראלי של הגדה המערבית. 155 מבין האסירים הללו מוחזקים בלא אישום או העמדה למשפט, מתוקף צווי מעצר מנהליים היכולים להתחדש בלא הגבלת זמן.

קבוצות זכויות אדם מקומיות ובינלאומיות וגורמים המנטרים את אמנות האו"ם הביעו זה מכבר את חששותיהם לנוכח יחסן של הרשויות הישראליות לעצירים פלסטינים. חשש מרכזי הינו מניעת הליך הוגן במהלך המשפט במערכת בתי המשפט הצבאיים הישראלית.⁶ שפיטתם של אזרחים בבתי משפט צבאיים אינה עולה בקנה אחד עם אמות מידה בינלאומיות לזכויות אדם, במיוחד בכל האמור בערכות פרוצדורליות הנוגעות למשפט הוגן.⁷ מערכת זו חלה רק על תושבים פלסטינים של הגדה המערבית, למעט תושבי ירושלים המזרחית, בעוד שעל מתנחלים חל החוק האזרחי הישראלי.

פרקליטו של נאשם נוכח רק לעיתים נדירות בעת חקירה, ועצירים רבים נאלצים להמתין שבועות לפני שיוכלו לפגוש עורך דין. לדברי ארגוני זכויות אדם, במהלך החקירה מופעל על נאשמים לחץ ניכר להודות. צורות ההתעלות המדווחות כוללות, בין היתר, הכאות ואיומים, מניעת שינה, כפיתה בתנחות מכאיבות, כבילה ממושכת באזיקים, וכן איומים במעצר, ולעיתים מעצר, של בני משפחת האסיר.⁸ כן מסרו ארגוני זכויות אדם על היעדר אחריותיות כמעט מוחלט בכל הנוגע לדיווחים על התעלות בעצירים פלסטינים בעת חקירה.⁹ רק מקרים מעטים מגיעים למשפט ראייתי מלא, מאחר שרבות מן ההרשעות הינן תוצאה של הסדרי עסקאות טיעון המושגים על סמך הודאות חתומות.¹⁰

קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים (יוניצ"ף) - שפ"כ התנגדה עקרונית להעמדה לדין של ילדים באמצעות בתי המשפט הצבאיים הללו (ואפילו באמצעות בתי המשפט לנוער שהוקמו לאחרונה).¹¹ לאחר בדיקה של היחס לילדים המטופלים במערכת, קבעה קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים - שפ"כ כי "דומה שההתעלות... שכיחה, שיטתית וממוסדת לכל אורך התהליך, מרגע המעצר ועד להעמדתו של הילד לדין ולאחריה הרשעתו ומתן גזר דינו."¹²

לדברי קבוצות זכויות אדם, גם לאחר שניתן גזר דינם, תנאי המעצר של אסירים נותרים קשים, החששות שהובעו כוללים היעדר טיפול רפואי ראוי לשמו, פשיטות המתבצעות באופן שוטף בחדרי האסירים, שימוש ענישתי בכליאה בצינוק, הטלת הגבלות על ביקורי משפחות, איסור על קיום שיחות טלפון, הגבלות על חינוך וכליאתם של מרבית האסירים מחוץ לשפ"כ.³¹

השימוש שעושה ישראל במעצר מנהלי, בצד סוגיות הנוגעות לתנאי המעצר, היו הסיבה המוצהרת לשביתת הרעב המתמשכות בקרב עצירים פלסטינים בשנתיים האחרונות,⁴¹ ולהפגנות הזדהות עם האסירים, שהביאו לאחוז ניכר מבין מקרי הפציעה של פלסטינים בידי כוחות צבאיים ישראלים. בפברואר 2013 רשם המשרד לתיאום נתונים הומניטריים את המספר החודשי הגבוה ביותר של מקרי פציעה של פלסטינים בידי כוחות ביטחון ישראלים מאז ינואר 2005, 746, ש-86 אחוזים מהם התרחשו בהקשר של הפגנות הקשורות לאסירים.

חוק זכויות האדם הבינלאומי כולל שורה של אמצעי הגנה לנאשמים, לרבות הזכות לחזקת חפות מפשע, להלין הוגן, לחופש מעינויים ומיחס או עונש אכזרי, לא הומאני או משפיל, והזכות שלא להפליל את עצמם. מעצרים של ילדים צריך לשמש רק כמוצא אחרון ולפרק הזמן ההולם הקצר ביותר האפשרי. יש להתייחס לילדים בכל עת באנושיות, בכבוד ובאופן ראוי, שיביא בחשבון את גילם, צרכיהם ומצבם.

חששות בגין מעצרים של ילדים פלסטינים בחברון

גורמים מנטרים בינלאומיים מדווחים כי ילדים צעירים נמנים עם האוכלוסייה הנכנעת

החודש הובעו חששות בגין מעצרים, בידי כוחות ישראלים, של ילדים פלסטינים בכנת חברון, במיוחד בעיר העתיקה של חברון, השוכנת באותו שטח של העיר הנתון לשליטת ישראל (H2).

לדברי מועדון האסיר הפלסטיני, בחודש אפריל נעצרו בחלקים שונים של חברון 30 ילדים בגילים שבין 12 ל-17.¹⁵ ברוב המקרים נלקחו הילדים מבתיהם בידי חיילים חמושים באמצע הלילה, כשהם כפותים ועיניהם מכוסות. במהלך המעצר, מדווח מועדון האסיר הפלסטיני, הצטוו בני משפחתו של הילד - ביניהם ילדים רכים וקשישים - לצאת מבתיהם בעת שבבית נערך חיפוש. במקרים אחדים ניזוקה תכולת הבתים. רוב הילדים, אם לא כולם, נחקרו בלא נוכחות של הורה או עורך דין.

מעצרים אלה באים בד בבד עם חששות שהביעו ארגונים בינלאומיים המספקים נוכחות הגנתית לתושבים פלסטינים, ביחס לעלייה במעצר של ילדים, חלקם בני שבע בלבד, ברובע H2 בעיר חברון. דוח שפורסם השבוע ומבוסס על תקריות שרשמו צוותי משכני השלום הנוצרים, תוכנית הליווי האקומנית בישראל ובפלסטין ותנועת סולידריות הבינלאומית, מצביע על כך שגורמים מנטרים בינלאומיים היו עדים ישירות למעצרים של יותר מ-45 ילדים בני פחות מ-15 מאזור H2 בין ה-1 בפברואר לאמצע אפריל. לדברי הדוח, רוב המעצרים התרחשו כשהילדים היו בדרך לבית הספר או כשהלכו בשכונותיהם. חלקם הואשמו ביידי אבנים. יותר ממחצית מהילדים (27) נלקחו למעצר ביום אחד, ה-20 במרס, בכניסה לבית ספרם.¹⁶ ברבות מהתקריות נלקחו ילדים למעצר לפרקי זמן קצרים ושוחררו עוד באותו יום.

דיווחים אלה באים בעקבות חששות דומים שהובעו בנוגע ליחסם של כוחות ישראלים לילדים פלסטינים במקומות אחרים בגדה המערבית, לרבות נבי סאלח שבכנת רמאללה, בית אומר בכנת חברון ואזור סילואן בירושלים המזרחית.¹⁷ לדברי האגודה הבינלאומית לזכויות הילד/סניף פלסטין, מדי שנה נעצרים כ-700 ילדים פלסטינים מהגדה המערבית (למעט ירושלים המזרחית) על ידי הצבא הישראלי ונשפטים בבתי משפט צבאיים ישראלים. בירושלים המזרחית רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים ב-2012 את מעצרים של 215 ילדים פלסטינים, שהקבוצה הגדולה ביותר מביניהם, 36 אחוזים, נעצרה בשכונת סילואן.

יחסן של הרשויות הישראליות לילדים פלסטינים עצורים כבר עורר את דאגתם של ארגוני זכויות אדם בינלאומיים וכן של קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים (יוניצ"ף), שהביעה את חששה מכך שיחסה של ישראל לילדים פלסטינים אינו עולה בקנה אחד עם מחויבותיה מתוקף המשפט הבינלאומי (ראו מסגרת להלן).

דיווחים מצביעים על כך שילדים הוצאו מבתיהם על ידי חיילים חמושים באישון לילה, כשהם כפותים באזיקים ועיניהם מכוסות, ונלקחו לחקירה.

אחמד נימר נעצר בעת ששהה בביתו במחנה הפליטים אל ערוכ, ב-7 באפריל 2013. הוא שוחרר בערבות ב-23 באפריל 2013, עד למשפטו. ב-3 במאי 2013 סיפר למשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפיכ על התנסותו:

ב-7 באפריל העיר אותי אחי הבכור בסביבות 3:00 לפנות בוקר ואמר לי שחיילים ישראלים הגיעו לבית שלנו ושהם מחפשים אותי.

פחדתי נורא. נדחקתי מאחורי סבתי הישנה בתקווה שהיא תסתיר אותי מפניהם, אבל בסופו של דבר נאלצתי לצאת, כשהם עמדו על כך. כשאמרו שבאו לאסור אותי, התחננתי בפניהם שיחכו עד שאגמור את הבחינה בבית הספר באותו בוקר, אבל הם סירבו.

שני חיילים תפסו אותי בידיים ולקחו אותי למטה, לרחוב. בשלב הזה התחילו לבוא לקראתנו חיילים מסמטאות שונות במחנה, כשהם גוררים איתם עוד שני ילדים. החיילים לקחו אותנו לכלי רכב צבאי בכניסה למחנה. לפני שהכניסו אותנו לכלי הרכב נכבלנו באזיקים והעיניים שלנו כוסו. ברגע שסגרו את דלת הגייפ דחפו אותנו בכוח לרצפת כלי הרכב והתחילו להכות אותנו.

נלקחנו ממחנה אל ערוכ להתנחלות גוש עציון. כשרק הגענו לשם שאלו אותנו שאלות על המצב הבריאותי שלנו. אחר כך השאירו אותנו בחוץ, בקור, לכמה שעות עד שגלקחנו לחקירה, כל אחד בנפרד. כשהגיע תורי הקצין שאל אותי אם זרקתי אבנים על חיילים, ועם מי. כשהכחשתי את ההאשמה באו לקראתי עוד חיילים והתחילו להכות אותי ולסטור לי בפנים. אחד מהם הכה אותי בצלעות בקת הרובה שלו, וחבט בי במשהו בגבי. זה כאב כל כך עד שאמרתי להם שזרקתי שתי אבנים, בתקווה שההכאות ייפסקו, אבל הן התחילו שוב ברגע שאמרתי שכן זרקתי אבנים. אחר כך הכריחו אותי לחתום על נייר בעברית שלא הבנתי.

אחרי החקירה הכריחו אותי לשבת בחוץ; בשלב זה השמש כבר זרחה והיה חם. נשארתי שם שעתיים בערך, עם שני הילדים האחרים שנעצרו ביחד איתי. אחר כך לקחו אותנו למתקן הכליאה במקום, שבו הוחזקו ביחד מבוגרים וילדים. מאוחר יותר באותו ערב הועברתי לכלא עופר, ליד רמאללה. אחרי שהשימוע בבית המשפט נדחה חמש פעמים, שוחררתי בערבות של 4,000 ש"ח עד לשימוע בבית המשפט ביוני 2013.

"נאלצנו ללוות את הכסף, אבל לא יכולנו להשאיר את הילד שלנו בכלא, הוסיפה אמו. "כרגע הוא במעצר בית. אסור לו ללכת לבית הספר, או לכל מקום אחר. כתוצאה מההתנסות הוא במצוקה קשה. אין לו תיאכון והוא כועס כל הזמן. לפני שנעצר, הוא נרשם לטיול של בית הספר לפארק שעשועים. בגלל מעצר הבית שלו הוא לא יכול היה לצאת, וביום של הטיול כל מה שהיה יכול לעשות היה לדמיין את החברים שלו מכלים, נהנים ושוחים בזמן שהוא יושב בבית ובוהה בקירות."

ארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם" ביקש שהמשטרה הצבאית תפתח בחקירה לבדיקת היחס כלפי אחמד בזמן מעצרו. עד עתה טרם התקבלה תגובה לבקשה.

סגירת המעברים בעזה

מעבר כרם שלום היה סגור במשך 17 מתוך 30 יום

פעמיים החודש הידקו הרשויות הישראליות את ההגבלות על התנועה החופשית של בני אדם וסחורות אל רצועת עזה וממנה, ובכך הגבירו את פגיעותה הקיימת ממילא של האוכלוסייה. בין ה-8 ל-11 באפריל, ושוב ב-28 באפריל ועד לסוף החודש, הגבילו הרשויות הישראליות את הגישה דרך מעבר ארז אך ורק למקרי חירום הומניטריים מורשים, בעלי תעודות זהות עצמיות החוזרים לעזה ונתינים בינלאומיים, וכן סגרו את מעבר כרם שלום הן לייבוא והן לייצוא של סחורות. מעבר כרם שלום הוא מעבר הסחורות המתפקד היחיד המקשר את עזה לישראל, לגדה המערבית ולחוי"ל.

לדברי ישראל, הסגרים הללו - שבעה ימים בסך הכול - באו בתגובה על טילים שירו פלגים חמושים בעזה לעבר עיירות בדרום ישראל. כן נסגרו המעברים לשלושה ימים נוספים לרגל חגים ישראליים. כתוצאה מכך, ויחד עם ימי הסגירה הקבועים, לא פעלו המעברים 17 מתוך 30 ימים החודש. ישראל נקטה אמצעים דומים בשתי הזדמנויות קודמות, בסוף פברואר ומרס. ההחמרות הללו של ההגבלות גורמות למחסור במזונות יסוד ובאספקה חיונית בשווקים, לרבות בפירות טריים, מוצרי חלב וגז לכישול, ופוגעות במחיה ובזכויות של כמה מהמשפחות החלשות והפגיעות ביותר בעזה. בשל הסגרים נפתח מעבר כרם שלום באופן יוצא מן הכלל ביום שישי, ה-12 באפריל, כדי לאפשר כניסה של מזון וסחורות חיוניות אחרות.

הסגירה החוזרת ונשנית של מעבר כרם שלום בשלושת החודשים האחרונים מציבה קשיים גם בפני סוכנויות הומניטריות. כך למשל, אף שתוכנית המזון העולמית יכלה להמשיך בפעילותה באפריל בלא הפרעה, משום שהצטיידה מראש במאגרי אספקה, הפעולות הלוגיסטיות למילוי המחסנים שלה בדיר אל בלח ולחידוש המאגרים לקראת מחזור הפעילות הבא נקטעו לימים אחדים. אם ימשיכו הרשויות הישראליות לסגור את מעבר כרם שלום בצורה זו, חוששת הסוכנות שתיוודע לכך השפעה שלילית על יכולתה לתכנן את פעולותיה ביעילות ולהבטיח מלאי מזון מספיקים בעזה.

הושלם שדרוגו של מפעל טיהור שפכים זמני בעזה

נותרו בעינם החששות בנוגע להגבלות על כניסת חומרים קריטיים עבור תחום המים, התברואה וההיגיינה

החודש התירו הרשויות הישראליות את כניסתם של פריטי הציוד הסופיים הדרושים להשלמת שדרוגו של מפעל טיהור השפכים הזמני בחאן יונס. שדרוג המפעל, הממומן על ידי הצלב האדום הבינלאומי ומיושם על ידי רשות המים של יישובי חוף עזה, ישפר את טיהור השפכים באזור חאן יונס. מפעל טיהור השפכים הזמני ישרת כ-280,000 בני אדם, עד שתוכנית הפיתוח של האו"ם תוכל לבנות מפעל טיהור בקנה מידה גדול - הנמצא כרגע בשלב התכנון. הבקשה לחומרים הוגשה לראשונה ביוני 2012, אבל הפריטים האחרונים נכנסו לעזה רק החודש, בשל עיכובים בהשגת אישור מן הרשויות הישראליות.

פעמיים החודש הידקו הרשויות הישראליות את ההגבלות על התנועה החופשית של בני אדם וסחורות אל רצועת עזה וממנה, ובכך הגבירו את פגיעותה הקיימת ממילא של האוכלוסייה.

את המידע לפרק זה תרמה קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים (יוניצ"ף) מטעם כוח המשימה לענייני מים, תברואה והיגיינה

מצבה של תשתית המים, התברואה וההיגיינה בעזה ירוד עד כדי סכנה, תוצאה של תת-פיתוח, גידול מהיר של האוכלוסייה ונזקים שנגרמו במהלך מעשי איבה מזוינים - ובמיוחד מבצע "עופרת יצוקה" בשנים 2008-2009. ההגבלות המתמשכות על כניסת חומרים עיכבו את תיקון התשתיות, שדרוגן ובנייתן, ואילו הפסקת החשמל המתמשכות, הנמשכות עד 12 שעות ביום, והיעדר מימון עבור דלק להפעלת גנרטורים מנעו גם הם מן המתקנים הקיימים לפעול באופן עקבי. נכון לעכשיו רק 25 אחוזים מי השפכים בעזה מטוהרים, ומדי יום מוזרמים למי הים התיכון 90 מיליון ליטרים של שפכים גולמיים או מטוהרים חלקית, מרביתם מנחל עזה.

בניסיון לשפר את המצב החלה החודש רשות המים של יישובי חוף עזה בבנייה של מתקן טיהור שפכים זמני נוסף, הפעם לאורך נחל עזה, גם הוא במימון הצלב האדום הבינלאומי. הצלחת המיזם תלויה בכניסה במועד של החומרים הדרושים, אבל ההגבלות הישראליות המתמשכות על כניסת חומרים וציוד עבור תשתיות מים, תברואה והיגיינה מאיימות לסכל את יישום המיזם.

מאז הקלת המצור ביוני 2010 התירה ישראל לארגונים בינלאומיים ליישם מיזמי בנייה בעזה. עם זאת, הארגונים הפועלים לטפל במחסורים במגזר המים, התברואה וההיגיינה נתקלו במספר סיבוכים. ראשית, מיזמי שיקום גדולים מצריכים אישור של ישראל, שקבלתו כרוכה בהגשת מספר מסמכים הנוגעים למיזם ובתהליך אישור ממושך. כך למשל, הליך אישורם של מיזמי מים, תברואה והיגיינה של האומות המאוחדות בעזה על ידי הרשויות הישראליות נמשך במומצע 19 חודשים. שנית, בעוד שמיזמים בקנה מידה קטן יותר, כמו תיקון או שדרוג של תשתיות ומתקנים קיימים, אינו מצריך קבלת אישור למיזם, כניסתם של חומרים קריטיים כפופה לעיתים קרובות לעיכובי תיאום ממושכים. במיוחד, השגת אישורי כניסה לציוד חשמלי-מכאני, כגון משאבות, מאווררים ומדחסים, נמשכת לעיתים קרובות בין מספר חודשים לשנה, והרשויות הישראליות ביקשו תיאום חריג לפריטים כאלה, לרבות עבור מיזמים שכבר אושרו.

צילום פנח המשימה לקידום מטעם קפואת העבודה לטיפול תיחום בעייתי פנים, תכתואה והיגיינה. מרס 2013

1.2 מיליון ליטרים של שפכים גולמיים מוזרמים מדי יום מנחל עזה אל הים התיכון.

”מצבה של תשתית המים, התברואה וההיגיינה בעזה ירוד עד כדי סכנה.”

בנוסף על העיכוב בן ששת החודשים בקבלת פריטים למפעל טיהור השפכים הזמני בחאן יונס, המתינה רשות המים של יישובי חוף עזה גם למדחס להשלמתו של צינור דחיקת השפכים בחוואבר שבצפון עזה, הממתין לאישור מאז מרס 2012. עיכובים נוספים למיזם זה עלולים לגרום להצפות שפכים חמורות באזור סוויפתאווי, שסבל מהצפות נרחבות בשנה שעברה. מיזם החירום לטיהור שפכים בצפון עזה נתקל גם הוא בעיכובים בכניסת הציוד החשמלי-מכאני הדרוש, שבגנים נדחתה השלמת המיזם ב-6 עד 8 חודשים.

ללא מתקני טיהור שפכים מספיקים, מי השפכים מנחל עזה ומאזורים אחרים מגבירים את הסיכון להתפשטות מחלות המועברות במים. בבדיקות של דגימות מי ים שהצלב האדום הבינלאומי אסף מול נחל עזה בשנת 2011 התגלו שיעורים גבוהים של קוליפורמים צואתיים, סטרפטוקוקים צואתיים ומתכות כבדות. ב-2009 דיווח ארגון הבריאות העולמי כי בשבעה אזורים שונים של החוף בעזה המים מזוהמים במידה דומה והזהיר מפני שחייה באזורים אלה, בכדי למנוע הידבקות במחלות המועברות במים, כגון כולרה, דלקת כבד נגיפית ודלקת קרום המוח. המצב מחמיר יותר ויותר ככל שמתקרב הקיץ, שבו יגיעו מן הסתם אלפי משפחות אל החוף לנופש ולהפוגה מהחום.

הקיבולת החסרה של מגזר המים, התברואה וההיגיינה תרם גם לזיהום אקוויפר המים התת-קרקעי. הטיפול הלא הולם במי השפכים גרם לחדירת מי שפכים גולמיים ומטוהרים חלקית אל האקוויפר, הסובל גם ממליחות גוברת והולכת בשל חלחול של מי ים עקב שאיבת-יתר. תוכנית הסביבה של האו"ם הזהירה כי 90 אחוזים מהמים הנשאבים מהאקוויפר אינם ראויים לשתייה וכי לשיקומה של מערכת המים התת-קרקעית יידרשו 20 שנה. אם לא תינקט פעולה מיידית האקוויפר עלול להפוך לבלתי ראוי לשימוש עד 2016, וכבר ב-2020 הנזק עלול להיות בלתי הפיך.¹⁸ בכדי לטפל בסכנות האנושיות והסביבתיות הקשות של תשתיות ומתקני מים ותברואה לא מספקים ברצועת עזה דרוש נוהל תיאום מהיר ואפקטיבי לכניסת חומרים וציוד למיזמי מים, תברואה והיגיינה.

עלייה חדה בהריסות ובעקירה בגדה המערבית

גידול של 30 אחוזים בעקירה בשנת 2013

החודש הייתה עלייה משמעותית בהריסת מבנים בידי הרשויות הישראליות - 46 מבנים נהרסו בירושלים המזרחית ובשטח C בנימוק של היעדר היתר בנייה. כתוצאה מכך נעקרו 64 פלסטינים, יותר ממחציתם ילדים, ויותר מ-350 בני אדם נוספים הושפעו לרעה בשל אובדן מבנה התומך במחיה. חמישה מהמבנים שנהרסו החודש, ביניהם שלושה מבני מגורים, סופקו על ידי תורמים בינלאומיים כתגובה הומניטרית להריסות קודמות. הריסות אלה באות בעקבות חודשיים של רגיעה יחסית (פברואר-מרס 2013), שבמהלכם נהרסו 17 מבנים, שניים מתוכם על ידי בעליהם, ו-58 בני אדם נעקרו.

ההריסות בחודש אפריל מביאות את הממוצע החודשי של מבנים שנהרסו בגדה המערבית מאז תחילת 2013 ל-50, נתון זהה לנתון בשנת 2012. עם זאת, בממוצע החודשי של בני אדם שנעקרו ניכרה עלייה של 30 אחוזים, מ-73 ב-2012 ל-95 ב-2013. כ-85 אחוזים

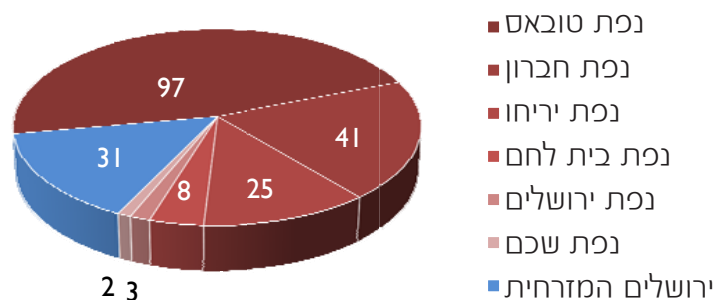
מההריסות בשנת 2013 התרחשו בשטח C, כאשר כמעט 60 אחוזים מכלל המבנים שנהרסו היו ממוקמים בבקעת הירדן (נפות טובאס ויריחו) ו20 אחוזים בנפת חברון (ראו טבלת עוגה).

במסגרת משטר התכנון שמיישמות הרשויות הישראליות, כמעט בלתי אפשרי לפלסטינים להשיג היתרי בנייה. בשטח C נכללה למעשה כל הקרקע הציבורית בתחומי השיפוט של התנחלויות, ובכך הפכה בלתי זמינה לבנייה פלסטינית. כן מונעות הרשויות את פיתוחן של מרבית האדמות הפרטיות, בנימוק שיועדו בשנות הארבעים כשטחים חקלאיים. רק ל-13 אחוזים מהקהילות בשטח C יש תוכניות מאושרות על ידי המנהל האזרחי הישראלי, ותוכניות אלו מכסות פחות מאחוז אחד מהשטח. מועצות כפרים פלסטיניות, בשיתוף פעולה עם ארגוני חברה אזרחית, הגישו בשנתיים האחרונות למנהל"ז יותר מ-30 תוכניות מתאר לקהילות בשטח C. עם זאת, עד עתה לא אושרה סופית אף אחת מהתוכניות הללו.

בירושלים המזרחית מתמודדים פלסטינים עם קשיים דומים, משום שרק 13 אחוזים מהשטח מיועדים לבנייה פלסטינית. אלא שחלק ניכר מאדמות אלו כבר בנוי, צפיפות הבנייה המותרת מוגבלת והליך הגשת הבקשות קשה ויקר. בנוסף, שורה של סוגיות הנוגעות לרישום מקרקעין מסבכות את התהליך עוד יותר.¹⁹ בסך הכול, מספר ההיתרים הניתנים לפלסטינים מדי שנה אינו עונה על הביקוש הקיים לדיו, כאשר מדי שנה קיים פער של 1,100 יחידות דיו.²⁰ לפחות 33 אחוזים מכלל הבתים הפלסטיניים בירושלים המזרחית נבנו בלי היתרי בנייה שמנפיקה ישראל, תופעה שמשמעה כי 93,000 תושבים חיים בסיכון של הריסת בתיהם, ולפיכך גם בסכנת עקירה.

להריסות נודעות השפעות גופניות, חברתיות-כלכליות ורגשיות חמורות על משפחות פלסטיניות. הן שוחקות את מנגנוני ההתמודדות של המשפחות, כך שקורבנותיהם של גלי הריסות סובלים מפגיעות גוברת והולכת. כתוצאה מכך שוקעות משפחות מסוימות בשפי"כ בעוני הולך ומעמיק, ונעשות מסוגלות פחות ופחות להתמודד עם שורה של תנאים קשים בשטח C ובירושלים המזרחית.

חלוקה גיאוגרפית של מבנים שנהרסו בגדה המערבית, 2013

כמעט 60 אחוזים מן
המבנים שנהרסו ב-2013
היו ממוקמים בבקעת הירדן
(נפות טובאס ויריחו).

חקר מקרה: הריסה בא-טור, ירושלים המזרחית

ב-24 באפריל הרס משרד הפנים הישראלי, מלווה בכוחות ישראלים, מבנה חד-קומתי בשכונת א-טור בירושלים המזרחית השיך לכאייד גיראדאת ולמשפחתו. המבנה כלל שלוש דירות לא מאוכלסות ושתי חנויות. ההריסה פגעה ישירות במשפחת פליטים רשומים ובה שישה בתי אב המונים

25 נפשות, 10 מהן ילדים. ארבעה מבניו של כאייד ובני משפחותיהם תכננו לעבור לגור בדירות החדשות בתחילת מאי 2013. בין הנפגעים מן ההריסה בני משפחה רבים הסובלים ממחלות ונכויות קשות.

ההריסה בוצעה בנימוק שהבניין נבנה בלא היתר בנייה. לדברי כאייד, ב-1990 רכשה המשפחה את שטח הקרקע, בגודל דונם אחד, שעליו הוקם המבנה, וב-1997 בנתה עליו את ביתה הראשון. הבית הראשון נהרס ב-2001, נבנה מחדש על ידי המשפחה ונהרס שוב לפני סוף 2001.

המשפחה טוענת כי השקיעה זמן וכסף ניכרים בניסיונות להשיג היתר לבנות על אדמתם. בין 1997 ל-2004 מדווחת המשפחה כי שכרה, יחד עם עשרות משכניה, מתכנן שיפתח תוכנית ל-68 דונמים באזור וישנה את ייעודו מאזור ירוק שהבנייה בו אסורה לאזור מגורים. אחרי שנים של ניסיונות לא הצליחו בעלי האדמה השונים להגיע להסכמה על התוכנית, בשל סיבוכים הקשורים בפרצלציה (האיחוד והחלוקה מחדש) של האדמה והקצאת שטחים מסוימים ממנה לשימוש ציבורי.¹² כתוצאה מכך לא הצליחו מעולם להשלים את התוכנית ולהגישה לכדיקה.

בסופו של דבר, בשנת 2004 בנתה המשפחה מחדש את הבית העיקרי, ובאוגוסט 2012, עם התרחבות המשפחה והצורך בדיוור מספיק, בנתה את המבנה שנהרס לא מכבר. בספטמבר 2012 הוצא נגד המבנה צו הריסה. המשפחה שכרה עורך דין פרטי לביצוע המעקב המשפטי הדרוש, מבלי שהייתה מודעת לכך שההריסה הממשית עומדת להתבצע בקרוב. כמו כן קיים צו הריסה סופי נגד הבית העיקרי של המשפחה, שבו מתגוררים שלושה בתי-אב: משפחתו המיידית של כאייד, אחת מבנותיו ומשפחתה, ואחד מבניו ומשפחתו. 16 בני אדם, שבעה מהם ילדים, חשופים עקב כך לסכנת עקירה קרובה.

להריסה באפריל נודעה השפעה שלילית משמעותית על המשפחה, משום שהחריפה עוד יותר מצב שהיה קשה ממילא בשל מחלות ונכויות רבות וקשות שמהן סובלים בני המשפחה, שנפגעו ישירות מן ההריסות: רעייתו של כאייד חולה בסרטן המוח, שניים מבני המשפחה שנפגעו ישירות לוקים באוטזם, שניים חולי אפילפסיה ושניים עיוורים, ביניהם ילד אחד הסובל גם מלקות נפשית. ההפסדים הכספיים עצומים - יותר מ-200,000 דולרים ארה"ב, ביניהם עלויות בנייה וצביעה (189,000 דולרים ארה"ב), שכר טרחת עורך דין (7,500 דולרים ארה"ב) והניסיונות הכושלים בעבר לפתח תוכנית (27,000 דולרים ארה"ב).²²

”אין די תמיכה במשפחות פלסטיניות, כמושלי, הסובלות מן המדיניות הישראלית של הריסת בתים פלסטיניים בירושלים המזרחית. מדיניות זו אינה הורסת רק את בתינו, אלא מחריבה את כל ההיבטים של חיינו ורווחתנו, ומאלצת אותנו לעזוב את העיר בחיפוש אחר יציבות וכבוד. החיים בירושלים המזרחית קשים להחריד ומופעל עלינו לחץ בלתי פוסק, אבל לפלסטיניים הממשיכים לחיות כאן לא ניתנת כמות מקבילה של תמיכה.”

כאייד גיראדאת

משפחות פליטים פלסטיניות נמלטות מסוריה לרצועת עזה

סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם מגישה סיוע לכמעט 200 משפחות

לשתי שנות הסכסוך בסוריה נודעו השלכות הרסניות על האוכלוסייה האזרחית. בין יותר ממיליון האזרחים שנמלטו מהמדינה בחיפוש אחר מקלט וביטחון במקומות אחרים,²³ היו 190 משפחות פליטים פלסטיניות, המונות כ-850 נפשות, שהגיעו לרצועת עזה מאז מרס 2011.

ראיונות עומק הגנתיים שקיימה סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בינואר ובפברואר 2013 מצביעים על כך שרבות מהמשפחות הללו מעולם לא ביקרו קודם לכן בעזה. אף שליותר מ-90 אחוזים מ-30 המשפחות שרואיינו הורים או סבים שנעקרו לעזה ב-1948, כמעט 80 אחוזים מהן עברו לסוריה אחרי מלחמת 1967. כיום, כעבור כמעט 55 שנים, המשפחות סובלות עקירה ונישול זו הפעם השלישית, כשהן נאלצות להימלט מהסכסוך בסוריה לכל מקום שיתיר להן להיכנס וישבו יהיו בטוחות יותר, ולו במעט.

מאחר שרק מדינות מועטות מוכנות לקלוט פליטים פלסטינים מסוריה, עבור לפחות מחצית מהמשפחות הבריחה מסוריה לעזה הייתה המוצא היחיד, דבר מה שעשו רק לאחר שכל האפשרויות האחרות מוצו. אפילו ההגעה לעזה הייתה רצופה בקשיים - גבולות ירדן סגורים למעשה, לכונן גובה דמי אשרה גבוהים והכניסה למצרים מוגבלת לעיתים קרובות לבעלי אשרות, בני אדם בגילים מסוימים או מי שנמלטים ישירות מדמשק - הגבלות החלות אך ורק על פליטים פלסטינים.

רוב משפחות הפליטים הפלסטינים מסוריה חיות בעזה בתנאים קשים, ורבים מבניהן אמרו שהם מצטערים על שלא נשארו בסוריה. המשפחות הללו אמרו שוב ושוב לסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם שהופתעו מיוקר המחיה הגבוה והמחסור במשרות בעזה, תנאים שלא היו מודעים להם במלואם לפני הגיעם. מאחר שאינם מסוגלים למצוא עבודה, רק למעטות מהמשפחות דיור בטוח; יותר מ-40 אחוזים מהמשפחות שרואיינו עברו דירה פעמים רבות מאז הגיען לעזה.

שיעור גבוה של המשפחות הזכירו התנסויות קשות וטראומטיות שחוו בסוריה, לרבות מעצר וכליאה, עינויים, תקיפה מינית, פציעה, והיותם עדי ראייה למתקפות. שמונת ימי מעשי האיבה בין ישראל לגורמים חמושים פלסטינים בנובמבר 2012 החריפו עוד יותר את הטראומות הללו. בנוסף, ילדים והורים הזכירו לעיתים תכופות קשיי הסתגלות לתרבותה של רצועת עזה.

סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם מספקת לפליטים הפלסטינים מסוריה סיוע שווה לזה הניתן למשפחות פליטים פלסטיניות אחרות בעזה. הילדים זכאים ללמוד בבתי הספר של סוכנות הסעד והתעסוקה, גם אם אין להם תעודות מבתי ספר בסוריה. כן זכאים פליטים פלסטינים מסוריה לטיפול רפואי ב-21 מרכזי הבריאות של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בעזה, ויועצים פסיכולוגיים-חברתיים בבתי ספר, מרפאות ומשרדי רווחה מגישים להם ייעוץ ותמיכה. משפחות רבות קיבלו פריטי חירום שאינם מזון, כגון שמיכות, מזרנים, יריעות פלסטיק וכיו"ב. סקר העוני של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם יאמוד את כל הפליטים הפלסטינים מסוריה בכדי לקבוע את זכאותם לסיוע במזון.

כמעט 55 שנים לאחר שנעקרו לראשונה ב-1948, סובלות המשפחות הללו עקירה ונישול זו הפעם השלישית, במנוסתן מפני הסכסוך בסוריה.

עם זאת, הצורך הגדול ביותר בקרב משפחות פליטים פלסטינים מסוריה הינו בסיוע במציאת מחסה זמני. רוב המשפחות ביקשו זאת, במקום סיוע במזון, מאחר שבסוריה קיימו הפליטים הפלסטינים את עצמם בכוחות עצמם, והם אינם רגילים לתלות בסיוע בינלאומי לעצם קיומם.

משרד השטח של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בסוריה סיפק מימון למשרד של סוכנות הסעד והתעסוקה בעזה, על מנת להגיע לפליטים הפלסטינים מסוריה סיוע חד-פעמי בכסף מזומן עבור מחסה זמני. לרוע המזל, אומדני הזכאות וחלוקת הכסף המזומן טרם החלו בשל ההפגנות המתמשכות של פליטים נגד סוכנות הסעד והתעסוקה בעזה, בגלל הקפאת הסיוע במזומן למשפחות עניות. המפגינים אינם מאפשרים לעובדים הסוציאליים של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לערוך ביקורי בית או לפגוש מוטבים קיימים או חדשים במשרדי סוכנות הסעד והתעסוקה, לרבות פליטים פלסטינים מסוריה. ברגע שייפסקו ההפגנות והעובדים הסוציאליים יוכלו לחזור לעבודתם, תיבחן זכאותם של פליטים פלסטינים מסוריה הן לסיוע חד-פעמי עבור מחסה והן לסיוע במזון.

בית משפט ישראלי מאשר את תוואי הגדר בעמק כרמיזאן

הגישה לאדמה חקלאית בסכנה

ב-24 באפריל, אחרי שבע שנים של הליכים משפטיים, פסקה ועדת הערר המיוחדת ליד בית משפט השלום בתל אביב בעניין תוואי הגדר בעמק כרמיזאן שבכנפת בית לחם. הפסיקה דחתה את העתירה שהגישו בעלי האדמה הפלסטינים מבית גיאלה ונציגי המסדר הדתי הסלזיאני ממנזר הנשים ומנזר הגברים של כרמיזאן, המצויים בקרבת מקום, אשר עתרו בבקשה לשנות תוואי של קטע של הגדר. כתוצאה מכך תנתק הגדר כ-58 חקלאים מבית גיאלה מקרקעות בשטח 3,000 דונמים בקירוב ועליהן מטעי זיתים, תאנים ושקדים, וממרחב הנופש הירוק היחיד באזור, הגבעות מכוסות הטראסות סביב מנזר הגברים ומנזר הנשים של כרמיזאן.²⁴

משמע ההחלטה שמנזר הנשים של כרמיזאן ובית הספר היסודי שהוא מפעיל עבור תושבי בית גיאלה יהיו בעברה הייפוסטיני של הגדר, מנותקים הן מהאדמות החקלאיות שלהם וממנזר הגברים, שיישאר בעברה היישראלית של הגדר. הנזירות, שבחרו במקור להיות בעברה היישראלית של הגדר, בכדי שלא להתנתק מן האדמות החקלאיות שלהן, שינו את עמדתן בכדי לשמר את הקשר עם בית גיאלה: ב-2012 הודיעו הנזירים במנזר הגברים כי גם הם מעדיפים להישאר בעברה הייפוסטיני של הגדר.

העותרים טענו כי תוואי הגדר יפגע במארג הקהילות שלהם, יגרום נזק סביבתי לטראסות חקלאיות היסטוריות ויהווה הפרה של חוק זכויות האדם הבינלאומי והחוק ההומניטרי הבינלאומי. כן טענו העותרים כי התוואי תוכנן כדי לכלול את התנחלות הר גילה בעברה היישראלית של הגדר ולחבר אותה להתנחלות גילה בירושלים המזרחית. לדברי אגודת סיינט אייבס שייצגה את מנזר הגברים ומנזר הנשים של כרמיזאן, ועדת הערר לא נתנה דעתה באופן מספיק לנזק שיגרום תוואי הגדר לבעלי האדמה.

הגדר באזור זה תנתק כ-58 חקלאים מבית גיאלה מקרקעות בשטח 3,000 דונמים בקירוב ועליהן מטעי זיתים, תאנים ושקדים.

ועדת הערר ציינה כי שער חקלאי שיותקן בגדר יאפשר לנזירות ולנזירים גישה בשני הכיוונים, ובנוסף יעניק לחקלאים גישה לאדמותיהם. בסך הכול הקימו הרשויות הישראליות 73 שערים לאורך חלקי הגדר שבנייתם הושלמה. חקלאים ב-150 קהילות בקירוב, בעליהם של אדמות שבודדו בין הגדר לקו הירוק, נאלצים להשתמש המנגנון "תיאום מוקדם" או להשיג מן הרשויות הישראליות "היתרי מבקר" על מנת להגיע לאדמות החקלאיות ולמשאבי המים שלהם דרך שער שהוקצה להם לשם כך. כרם, יותר מ-70 אחוזים מהשערים הללו (52) כתוחים רק בעונת מסיק הזיתים, ורק לפרקי זמן מוגבלים במשך היום, ואילו היתר כתוחים מדי יום (11) על בסיס שבועי לאחר תיאום מוקדם (10). ההקצאה המוגבלת של היתרי גישה, יחד עם מועדי הפתיחה המוגבלים של שערי הגדר, ממשיכים לקצץ קשות בעבודה החקלאית ולפגוע במחייתם של כפריים בכל רחבי הגדה המערבית. לאור הצמצום המשמעותי בגישה שנצפה בצפון הגדה המערבית כתוצאה מבניית הגדר, קיים חשש לשחיקה של המחיה מבוססת החקלאות.

אגודת סיינט אייבס ועורך הדין המייצג את חקלאי בית גיאלה הודיעו על כוונתם לערער על הפסיקה בפני בית המשפט הגבוה הישראלי.

מיזם במימון קרן החירום ההומניטרית מתמקד בנכים בעזה

הפעילויות שואכות למתן את פגיעותיה של האלימות בנובמבר 2012

במהלך ההסלמה בסכסוך בין ה-14 ל-21 בנובמבר 2012, העריך משרד הבריאות בעזה כי אפשר שיותר מ-100 פלסטינים סבלו מנכויות לצמיתות כתוצאה מפגיעותיהם.²⁵ נכים אלה, שנכויותיהם נגרמו להם לא מכבר, יחד עם עוד אלפי נכים "ותיקים" ברצועת עזה, נמנים עם האזרחים החלשים והפגיעים ביותר בעזה במונחים של צורך הומניטרי.²⁶

בעתות של סכסוך מזוין, נכים ובני משפחותיהם דרשים להתמודד עם קשיים מיוחדים. ככלל, בגירים וילדים נכים פגיעים יותר לחרדה ודחק (סטרס) ונוטים יותר מאחרים לפתח

צילום: האגודה הלאומית לשיקום רצועת עזה, אפריל 2013.

סגל המיזם של האגודה הלאומית לשיקום רצועת עזה וארגונים שותפים עובד עם ילדים נכים ברצועת עזה.

המיזם שואך למתן את השפעותיה הקשות ביותר של האלימות בנובמבר על נכים ברצועת עזה.

בעיות נפשיות. בהקשר של מבצעים צבאיים, הצורך בהתערבות פסיכולוגית-חברתית נעשה קריטי. אומדן מהיר של הצרכים וטיפול בהם חיוניים לצמצום הפגיעה ארוכת הטווח של ההסלמה באלימות בנכים. במיוחד פגיעים הנכים הסובלים מלקויות שמיעה ודיבור: הם אינם יכולים לשמוע את הפעילויות הצבאיות המתרחשות סביבם ואינם יכולים להשתתף בדיונים בפעולות ובפגיעותיהן, עובדות המחריפות עוד יותר תחושות של בידוד, ניתוק וחוסר תקווה. יתרה מכך, הואיל והם מתקשים להביע את עצמם בקלות, היכולת שלהם לפרוק את אשר על ליבם ולשחרר מתחים פחותה.

לאחר תום מעשי האיבה בנובמבר, השיקו ארגונים המתמחים בעבודה עם נכים ברצועת עזה²⁷ אומדן משותף של הצרכים הספציפיים של קבוצה זו, הנובעים מן ההסלמה באלימות. שלוש קבוצות של בני אדם מושפעים זוהו כבעלות הצורך הגדול ביותר בהתערבות חירום: מי שהפכו לנכים לא מכבר; נכים המתגוררים בקרבת מבנים שספגו הפגזות או הפצצות כבדות; ותלמידי תיכון הסובלים מלקויות שמיעה ודיבור.

בתגובה השיקו האגודה הלאומית לשיקום רצועת עזה והארגונים השותפים לה מיזם המתמקד בקבוצות אלו, באזורים ברחבי רצועת עזה, ושואף למתן את ההשפעות הקשות ביותר של האלימות בנובמבר עליהם ולקדם את החלמתם, שילובם מחדש בחברה ורווחתם הפסיכולוגית-חברתית.²⁸ המיזם, הפועל מפברואר עד יולי 2013, מתאפשר הודות לתרומה בסך 170,000 דולרים ארה"ב. מקרן החירום ההומניטרית של האומות המאוחדות, הנתמכת על ידי ממשלות איסלנד, אירלנד, בריטניה, דנמרק, הולנד, נורווגיה, ספרד, שוודיה ושווייץ. קרן החירום ההומניטרית מאפשרת לארגונים לא ממשלתיים להגיב במהירות לצרכים הנובעים ממקרי חירום בלתי חזויים ופתאומיים, כמו מעשי האיבה שפרצו בנובמבר.

המיזם של האגודה הלאומית לשיקום רצועת עזה מתמקד בסך הכול ביותר מ-1,700 נכים ובני משפחותיהם, וכולל שורה רחבה של פעילויות תמיכה וסיוע פסיכולוגיות-חברתיות, ביקורי בית ופגישות ייעוץ משפחתיות, וכן אומדנים בבתי ספר. כמו כן כולל המיזם פעילויות שנועדו לפתח בקרב נכים ברצועת עזה כישורי התמודדות עם מצבי חירום. כן יוכלו המשתתפים להיעזר בפעילויות מיוחדות שנועדו לסייע לחברי הקהילה להתמודד כאופן נכון עם המגבלות של יקיריהם, ועם תסמינים פסיכולוגיים-חברתיים חדשים שאפשר שהופיעו בעקבות האלימות.

הערות

1. ראו הודעה לעיתונות של "בצלם", "חשד: חיילים ירו בניגוד להוראות והרגו שני פלסטינים בסמוך למחסום ענבתא/עינב", ה-1 במאי 2013. ניתן לקרוא ב: http://www.btselem.org/hebrew/firearms/20130501_killing_of_amer_nassar_and_jaji_al_balbisi
2. לתשומת לבכם, נתונים אלה כוללים רק נפגעים מידי כוחות ביטחון ישראלים, ולא מתנחלים, הכלולים גם בנתונים לגבי "נפגעי סכסוך ישיר" בטבלאות שבסוף דוח זה.
3. על פי דוח חודשי שמפרסם שירות הביטחון הכללי, באפריל ביצעו פלסטינים 139 מתקפות על חיילים ישראלים ומתנחלים בגדה המערבית, לעומת 125 מתקפות במרס, נתון שהביא את הממוצע החודשי של מתקפות אלו בשנת 2013 ל-121. ראו "דוח חודשי - אפריל 2013", <http://www.shabak.gov.il/publications/monthly/Pages/april13report.aspx> הדוח אינו מפריד בין מתקפות על חיילים לעומת מתקפות על מתנחלים. לא נכלל מידע המצביע על פגיעת חיילים ישראלים במתקפות אלו; מתנחל אחד נהרג (ראו הערה בדוח זה).
4. ראו "בצלם", "חקירות מצייח על הרג אזרחים בגדה נפתחות מייד לאחר האירוע אך מנגנון החקירה אינו יעיל", ה-1 במאי 2013.
5. ראו למשל דוח ועדת טירקל, "האם מנגנון הבדיקה והחקירה ביחס לתלונות וטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה הנוהג בישראל באופן כללי תואם את חובותיה של מדינת ישראל בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי", פברואר 2013.

6. בין היתר, חששות אלה הינם ששופטי בתי המשפט הצבאיים, שבצמם הינם קציני צבא ישראלים, אינם כלתי תלויים; שאין מודיעים לעצירים מייד מהם האישומים נגדם; שהעצירים ועורכי דינם אינם מקבלים את המתקנים, ודי זמן ומידע, הדרושים להכנת הגנה מספקת. ראו חששות אלה בתוך "דוח של הדווחת המיוחדת מטעם האו"ם על אי-תלותם של שופטים ועורכי דין, נספח, שדרים אל ממשלות ומהן, ישראל, גבריאלה קרינה קנאול דה אלבוקרק א-סילבה, (ה-18 ביוני 2010), A/HRC/14/26/Add.1.
7. ראו הדוח השנתי של הנציב העליון מטעם האומות המאוחדות לזכויות אדם, ודוחות של משרד הנציב העליון והמזכיר הכללי, "מצב זכויות האדם בפלסטין ובשטחים ערביים כבושים אחרים". 6, A/HRC/22/35 במרס 2013.
8. ראו למשל "בצלם" ו"המוקד", "שיטות חשוכות: ההתנהלות כלפי עצירים פלסטינים שהוחזקו במתקן חקירות של השב"כ בפתח תקוה", אוקטובר 2010 והאגודה הבינלאומית לזכויות הילד/סניף פלסטין, "כפותים, מכוסים עיניים ומורשעים: ילדים במעצר צבאי", מאי 2012.
9. למשל, על פי דוח משותף של ארגוני זכויות האדם הישראליים "בצלם" ו"המוקד", בין 2001 לאוקטובר 2010 הוגשו למשרד המשפטים 645 תלונות של נחקרים בדבר יחסם של חוקרי שב"כ לעצירים פלסטינים, שאף אחת מהן לא הובילה לפתיחה בחקירה. "שיטות חשוכות", אוקטובר 2012.
10. "יש דין", "משפטים בחצר האחורית: מימוש זכויות ההליך ההוגן בכתו המשפט הצבאיים בשטחים", דצמבר 2007.
11. קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים - שפי"כ, "ילדים במעצר צבאי ישראל: תצפיות והמלצות", פברואר 2013, עמ' 1.
12. קרן החירום הבינלאומית של האו"ם לילדים - שפי"כ, עמ' 1.
13. ראו למשל "עדכון רבעוני" של אדמיר, אגודה לתמיכה ולזכויות אדם לאסירים, שניתן לקרוא ב: <http://addameer.org>.
14. ראו הודעה לעיתונות של אדמיר המפרטת את דרישותיהם של האסירים וההסכם שהושג עם רשויות הכלא הישראליות, "שביתת רעב המונית של אסירים פלסטינים הסתיימה לאחר השגת הסכם", מאי 2012. ראו: <http://www.addameer.org/etemplate.php?id=481>.
15. הנתונים נמסרו על ידי מועדון האסיר הפלסטיני למשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפי"כ. הילדים העצורים באו מבית אומר, חלחול, דורא, מחנה הפליטים ערוכ, העיר חברון ובית עווא.
16. צוותי משכני השלום הנוצרים, "ילדות כבושה: השפעת מעשיהם של חיילים ישראלים על ילדים פלסטינים ב-H2", חודשים פברואר, מרס ואפריל 2013, אפריל 2013. ראו <http://www.cpt.org/cptnet/2013/04/11/al-khalil-hebron-new-report-documents-loss-childhood>.
17. ראו גיליונות נובמבר 2010 ומרס 2011 של המעקב ההומניטרי, על חששות בנוגע למעצר ילדים בבני סאלח, בית אומר וסילואן.
18. הצוות המקומי של סוכנויות האו"ם בשפי"כ, "עזה בשנת 2020: מקום שניתן לחיות בו?" אוגוסט 2012, עמ' 11.
19. ראו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפי"כ, "ירושלים המזרחית: בעיות הומניטריות עיקריות", מרס 2011, עמ' 30.
20. שם, עמ' 30.
21. למידע נוסף ראו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפי"כ, "משבר התכנון בירושלים המזרחית: כיצד להבין את תופעת הבניה 'הבלתי חוקית', מאי 2009.
22. הנתונים המקוריים נמסרו בש"ח והמרו לדולרים על פי שער חליפין של 3.7 ש"ח לדולר (מעוגל לסכום הקרוב ביותר).
23. הנתון על פליטים מסוריה מבוסס על הנתון של הנציבות העליונה של האומות המאוחדות לפליטים - 1.2 מיליון פליטים סורים. למידע נוסף ראו אתר התגובה האזורי הסורי לפליטים של נציבות האו"ם לפליטים, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.
24. 1 דונם = 1,000 מ"ר. ב-1967 איבדה בית גיאלה אדמה בשטח של יותר מ-3,000 דונמים, שנכללו בגבול המוניציפלי המורחב של ירושלים.
25. משרד הבריאות בעזה לא ניהל מעקב אחר נפגעי הפציעות הללו כדי לקבוע האם אכן סבלו נכות לצמיתות. אומדן שביצעה ועדת הסיוע הרפואי הפלסטינית בשתי נפות בעזה זיהה 24 בני אדם הלוקים בנכות לצמיתות ו-98 הלוקים בנכות קצרת טווח, לצד מספר מקרים שבהם הפגיעה לטווח ארוך אינה ידועה.
26. כשבעה אחוזים מאוכלוסיית השפי"כ, או יותר מ-279,000 בני אדם, סובלים מנכות כלשהי. למידע כללי על נכים בשפי"כ, ראו הליך הפנייה המשולבת לשפי"כ לשנת 2013, עמ' 95.
27. הסוכנויות שהשתתפו באומדן כללו את האגודה הלאומית לשיקום ברצועת עזה, אגודת העתיד עבור מבוגרים חירשים, המרכז להעצמת נוער, אגודת בסמה לתרבות ולאמנויות, מכון תאמר לחינוך בקהילה ודיאקוניה.
28. הפעילויות מיושמות על ידי שורה של ארגונים שותפים של האגודה הלאומית לשיקום ברצועת עזה, והם אגודת העתיד עבור מבוגרים חירשים, המרכז להעצמת נוער, אגודת בסמה לתרבות ולאמנויות, מכון תאמר לחינוך בקהילה, בתיאום עם גורמים מקומיים רלבנטיים כמו משרד החינוך והחינוך הגבוה וההגנה האזרחית הפלסטינית.

סוכנויות או"ם וארגונים התורמים לדוח זה:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, Action Against Hunger (ACF).

לפרטים ולמידע נוספים נא לפנות למר יחזקאל לין, lein@un.org טל: 5829962 02

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2013_05_24_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2013_05_24_english.pdf